

Voortgezet onderzoek naar ganzen met nekringen, seizoen 2002/2003

Met een nieuwe oproep tot verdere medewerking willen wij tevens bondige informatie bezorgen over de meest gebruikte en waarneembare kleurringen bij de hier voorkomende ganzensoorten. Tegelijk willen wij het belang beklemtonen van onze inspanningen voor coordinatie van deze ringaflezingen in Vlaanderen, in afspraak met de ringcentrales.

Reeds in 1990 toen de eerste **Kleine rietganzen** van gekleurde nekringen (blauw met witte code) werden voorzien in Denemarken hebben wij in overleg met J. Madsen (NERI, Dk.) de regionale coordinatie van terugmeldingen op ons genomen, dit in het raam van het lange-termijn onderzoek naar overwinterende ganzen in de Oostkustpolders sedert 1959. Dit ringprogramma bij deze soort loopt nog steeds door en leverde vele duizenden 'resightings' op, die een duidelijk beeld geven van de trekbewegingen van de Spitsbergse populatie, die geschat wordt op 30 à 40.000 ex. en waarvan tot 95% in Vlaanderen de midwinterperiode doorbrengt (vnl. Oostkustpolders).

Door een samenwerkingsverband tussen Nederland (Alterra, B. Ebbinge) en Duitsland (Univ. Osnabrück, H. Krückenberg) en met steun van het Instituut voor Natuurbehoud (E. Kuijken) worden de laatste jaren grote inspanningen geleverd om ook de verspreiding en dynamiek van de westeuropese **Kolganzen** populatie te volgen aan de hand van individueel gemerkte vogels (zwarte nekringen met witte inscriptie). Ook voor deze soort trachten wij alle gegevens uit ons land samen te brengen vooraleer ze in de databank van Osnabrück (H. Krückenberg) worden ingevoerd. Gezien deze vogels broeden over een uitgestrekte toendra-zone van Noord-Rusland tot Taymir in Siberië, gaat het over veel grotere aantallen (geschat op 600-800.000), waarvan er tot 5% bij ons overwinteren (vnl. in Oostkustpolders en IJzervallei, Krekengebied, Benedenschelde).

Daarnaast werden ook reeds lange tijd **Rietganzen** in Duitsland geringd (J. Mooij, Wesel) met gele nekringen en zwarte inscriptie, waarvan sommige exemplaren tot bij ons afzakken, meestal in dezelfde gebieden als de Kolganzen.

Bij de **Grauwe ganzen** lopen diverse kleurringprojecten. Vooral in Scandinavië worden blauwe nekringen geplaatst bij de daar broedende populatie; sommige van deze vogels worden tot in Zeeland en Vlaanderen waargenomen tijdens de trek en winterperiode (Saaftinge als kerngebied, ook Achterhaven Zeebrugge).

Van de Grauwe ganzen die als broedvogels in Vlaanderen gestaag oprukken (Middenkust, Krekengebied, Maasland) is de herkomst onzeker. Ongetwijfeld is er nog de erfenis van de geïntroduceerde en later halfwilde populatie van het Zwin te Knokke, maar de broedkolonies van Damme, Lapscheure, Assenede en verder oostwaarts zullen wellicht ook wilde inwijkelingen tellen. De omvang van de in Vlaanderen broedende populatie wordt momenteel op minstens 650 paren geschat. Bij de in Nederland broedende vogels worden groene nekringen geplaatst (B. Voslamber, M. Loonen e.a.). Als onderdeel van dat programma werden ook in Damme een 80-tal exemplaren geringd (groene reeks X01-X99) de meeste in het voorjaar 2000. De meerderheid van de ringaflezingen laat een uitgesproken

plaatstrouw zien tussen Damme en de Achterhaven van Zeebrugge, waar groepen van enkele duizenden maandenlang pleisteren. Enkele Grauwe ganzen geringd in Damme werden in het Deltagebied (Zeeland, Zuid-Holland) en één in W-Schotland (!)esignaleerd.

Tenslotte zijn er de **Canadese ganzen** die eveneens als broed- en standvogels in aantal blijven toenemen. Ook bij deze soort wordt door ringwerk (witte ringen met zwarte inscriptie) en gericht onderzoek vanuit het IN (project Honker, A. Anselin m.m.v. V. Geers) getracht een inzicht te krijgen in de dynamiek en de verspreiding van deze populatie (grootste concentratiegebieden zijn gesitueerd in het Gentse, met tot 5000 ex. op slaappleaats in de Bourgoyen). Tevens moet hier in opdracht van AMINAL/Natuur door het IN (O. Beck) een wetenschappelijk onderbouwd advies worden geformuleerd over de mogelijkheden en haalbaarheid van populatieregulatie, wanneer dit om maatschappelijke of economische redenen wenselijk wordt geacht; bij deze afweging komen naast ecologische vooral ethische aspecten om de hoek kijken. Trouwens, ook voor de Grauwe ganzen wordt een gelijkaardige afweging in het vooruitzicht gesteld, gezien de deels 'kunstmatige' origine van de broedpopulatie door verwildering van uitgezette exemplaren en de sterke neiging tot domesticatie (talrijke kruisingen met tamme 'boereganzen').

Ruime medewerking van veldwaarnemers

Een toenemend aantal enthousiaste ringaflezers (ook uit het buitenland) trekt jaarlijks naar de ganzenpleisterplaatsen om ringen te 'spotten' en de codes te kunnen noteren. Daarbij is naast de datum vooral de opgave van de juiste waarnemingslocatie van groot belang. Voor de Oostkustpolders is reeds vele jaren de kaart met gebiedscodes in gebruik. Ook voor Noordoost-Vlaanderen en de IJzervallei wordt tegen november dergelijke kaart ter beschikking gesteld (hetzij in kleurkopie, hetzij via website van het IN). Voor de overige gebieden wordt gevraagd op stafkaart of stratenatlas de plaatsen in te tekenen. Op onderstaande adressen kun je terecht voor meer informatie, zowel wat kaarten betreft als voor het verkrijgen van formulieren of van invoerprogramma's op PC voor berichtgeving via e-mail.

Met de respectieve ringverantwoordelijken werd afgesproken dat alle gegevens van ons land eerst op onze regionale coördinatieadressen terecht komen en dan als gecontroleerd en samenhangend bestand worden doorgegeven aan de betreffende ringcentrales. Alleen op deze wijze kan de functie en het belang van onze regio's als ganzenpleisterplaats of broedgebied in internationaal verband gesitueerd worden met een zo volledig en correct mogelijk overzicht. Tevens kunnen aldus de landelijke gegevens uitgewerkt worden om inzicht te krijgen in regionale ver-

spreidingspatronen, landgebruik, uitwisselingen en plaatstrouw, effecten van verstoring en dergelijke.

Van elk ringnummer dat men doorgeeft krijgt de waarnemer alle informatie betreffende ringdatum en -plaats, zo mogelijk samen met de reeks van records in alle andere lokaliteiten waar deze gans werd gezien in het vorige seizoen. Dit laat boeiende fenomenen zien zoals habitatpreferenties of verkenning van nieuwe regio's, snelheid van verplaatsingen, paarvorming en zoveel meer.

Ringcodes die per jaar slechts één- of tweemaal werden gezien over de gehele flyway moeten beschouwd worden als foutieve aflezingen. Dit is zeer begrijpelijk, rekening houdend met vaak moeilijke waarnemingsomstandigheden (regen, wind, tegenlicht, afstand, juiste optiek). Het verdient daarom aanbeveling elke aflezing zelf te hernemen of door een tweede persoon te laten controleren.

Van de eerste Kleine rietganzen uit 1990 (reeksen C en E) zijn nog steeds enkele exemplaren in leven, maar deze vroegere ringen zijn van blauw naar grijs tot vuilwit afgebleekt (ook reeksen A, B, K, L) en worden steeds moeilijker leesbaar vanop afstand. Toch loont het de moeite om vooral ook deze oude codes te ontcijferen! Noteer dat ook nieuwe ringen met deze letters werden geplaatst (maar uiteraard met verschillende cijfercodes). Gezien blauwe ringen ook bij Grauwe ganzen werden gebruikt moet men zeer goed op de juiste

soort-determinatie letten. Bovendien zijn andere kleuren en lettercombinaties eveneens nog in gebruik.

Wie van alle nekring-programma's een overzicht wenst te krijgen, kan dit vinden op de nauwkeurig bijgehouden website van Dirk Raes: www.cr-birding.be. Ook voor alle andere vogelsoorten worden hierin de bestaande kleurring-schema's opgesomd.

Het spreekt voor zich dat ook de reguliere ganzentellingen worden voortgezet, zeker tijdens de maandelijkse watervogelcensus. Gezien de verdere gebiedsuitbreiding vanuit de klassieke overwinterings- of broedgebieden zijn voor nieuwe terreinen volgehouden aantaloverzichten steeds bijzonder waardevol.

Eckhart Kuijken (IN)
eckhart.kuijken@instnat.be
Christine Verscheure
christine.verscheure@instnat.be

Ganzennekring-databank Vlaanderen
Lindeveld 4
8730 Beernem
tel/fax 050/789463
website www.instnat.be

NB: waarnemingen van Canadese ganzen worden gecoördineerd door Anny Anselin (IN)
anny.anselin@instnat.be

